

Sygn. akt III AUa 1325/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krystian Serzysko (spr.)
Sędziowie:	SSA Feliksa Wilk SSA Agata Pyjas - Luty
Protokolant:	sekr. sądowy Barbara Dudzik

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2013 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **K. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o wysokość emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie Wydziału VII Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 5 lipca 2012 r. sygn. akt VII U 274/12

z m i e n i a zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 1325/12

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 27 marca 2013

Wyrokiem z dnia 5 lipca 2012 r. Sąd Okręgowy w Krakowie zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 17 stycznia 2012 r. i nakazał przeliczenie podstawy wymiaru świadczenia przez uwzględnienie w kwotach wynagrodzeń za 2009 r. ekwiwalentu pieniężnego za 36 dni niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego za 2009 r., a w kwotach wynagrodzeń za 2010 r. kwoty ekwiwalenty pieniężnego za 36 dni niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego za 2010 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że K. G., ur. w dniu (...), w okresie od dnia 1 kwietnia 1990 r. do dnia 30 września 2011 r. był zatrudniony w P.. W latach 2009, 2010 i 2011 nie wykorzystał przysługującego mu urlopu w naturze odpowiednio 36 dni, 36 dni i 27 dni. Z tego tytułu zakład pracy wypłacił mu w październiku 2011 r. łączną kwotę ekwiwalentu za niewykorzystany urlop. Wnioskodawca od dnia 1 listopada 2009 r. pobiera emeryturę obliczoną

według najkorzystniejszego wariantu. Do ustalenia podstawy jej wymiaru organ rentowy przyjął wynagrodzenie stanowiące podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych. Wyrokiem z dnia 16 listopada 2010 r., wydanym w sprawie do sygn. akt VIIU 990/10, tutejszy Sąd doliczył wnioskodawcy do stażu pracy, od którego zależy wysokość emerytury okres nieskładkowy w wymiarze 5 lat począwszy od dnia 1 listopada 2009 r.

Sąd zważył, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie. Stosownie do treści przepisu art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 z późn. zm.) podstawę wymiaru emerytury stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę. Powołując się na przeciętną podstawę wymiaru składek przepis ten odsyła do regulacji dotyczącej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia zawartej w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis art. 18 ust. 1 tej ustawy stanowi zaś, że podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9, a ten z kolei przepis odwołuje się do definicji przychodu określonej w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych. Podobna definicja zawarta jest w § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106 ze zm.), który stanowi, iż podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, zwanych dalej "składkami", stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiągniany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. W myśl art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych za przychody m.in. ze stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych. Przychód uwzględnia się za okres, za który został wypłacony. Dolicza się go zatem do roku, za który przysługuje, a nie do tego, w którym dokonano wypłaty (np. premie z zysku, tzw. trzynastki). Zob. wyrok SA w Białymstoku z dnia 12 kwietnia 2001 r., III AUa 175/01 (OSA 2002, z. 12, poz. 42) oraz uchwałę SN z dnia 8 stycznia 2007 r., I UZP 5/06 (OSNPUSiSP 2007, nr 9-10, poz. 139). W powołanym przepisie art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach za podstawę wymiaru emerytury i renty przyjmuje się podstawę wymiaru składek. Chodzi tu o te przychody, które objęte są obowiązkiem opłacania składek, natomiast nie uwzględnia się przychodów wyłączonych z tego obowiązku. Obowiązuje zasada uwzględniania w podstawie wymiaru emerytury i renty wynagrodzenia za ten okres, za który ono przysługiwało, niezależnie od tego, kiedy zostało wypłacone. Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, iż zgodnie z art. 171 § 1 k.p. w przypadku niewykorzystania przysługującego urlopu w całości lub w części z powodu rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy pracownikowi przysługuje ekwiwalent pieniężny, obliczony zgodnie z § 6 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej dnia 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop. Poza sporem pozostawało, iż zakład pracy nie udzielił wnioskodawcy urlopu w naturze w latach 2009 – 2011, a ekwiwalent za niewykorzystany urlop za lata 2009 – 2011 został wnioskodawcy wypłacony w październiku 2011 r. W ocenie Sądu nie można jednak kwoty tego ekwiwalentu uznać, jak przyjął organ rentowy, za przychód w 2011 r., ale należy rozłożyć tę kwotę na lata, za które ten ekwiwalent się należy, bowiem jak wyżej wskazano w podstawie wymiaru emerytury uwzględnia się wszystkie składniki wynagrodzenia, w tym premie, oraz ekwiwalent za niewykorzystany urlop, za które faktycznie przysługiwały, a nie za które zostały wypłacone. Skoro podstawą do wypłacenia ekwiwalentu jest nabyte prawo pracownika do urlopu za dany rok kalendarzowy, sąd orzekł jak w sentencji na mocy powołanych przepisów i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Apelację od wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. zaskarżając wyrok w całości. Zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru

składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz naruszenie prawa procesowego – ar. 233 § 1 kpc przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego. Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania. W uzasadnieniu podniósł, że ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe i jest świadczeniem przysługującym w dniu, w którym zainteresowany nabywa do niego prawo a nie wypłatą za okres niewykorzystanego urlopu. Przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczenia ekwiwalent należy doliczyć do roku, w którym dokonano wypłaty ekwiwalentu. Skoro odwołujący nabył prawo do ekwiwalentu w roku 2011, to sentencja wyroku jest nieprawidłowa.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

W powołanym przepisie art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z zm) za podstawę wymiaru emerytury i renty przyjmuje się podstawę wymiaru składek. Chodzi tu o te przychody, które objęte są obowiązkiem opłacania składek, natomiast nie uwzględnia się przychodów wyłączonych z tego obowiązku. Ekwiwalent za niewykorzystany urlop jest wliczany do przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składki, a zatem wlicza się je do podstawy wymiaru emerytury (renty). Sposób ustalania podstawy wymiaru tych świadczeń reguluje przepis art. 15 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach. Zgodnie z tym przepisem oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek w okresie każdego roku (oddzielnie) z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych, a następnie oblicza się w procentach stosunek każdej z tych sum do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia w danym roku kalendarzowym. Średnia arytmetyczna tych procentów daje wskaźnik wysokości podstawy wymiaru. W przypadku pracowników podstawę wymiaru składek w każdym roku kalendarzowym stanowi wynagrodzenie za pracę i inne świadczenia ze stosunku pracy za dany rok kalendarzowy.

Przepis art. 15 ustawy o emeryturach i rentach określa zasady ustalania podstawy wymiaru emerytury i renty dla wszystkich ubezpieczonych nie uwzględniając odrębności pracowniczego ubezpieczenia społecznego, w którym podstawa wymiaru składek wskazywana jest przez pracodawcę. Szczegółowe zasady dla tej grupy ubezpieczonych określone są w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 ze zm). Zgodnie z § 1 tego rozporządzenia podstawę wymiaru emerytur i rent ustala się od wynagrodzenia z tytułu wykonywanej pracy w ramach stosunku pracy. Przepis jego § 6 stanowi, że składniki wynagrodzenia pobierane w odstępach czasu dłuższych niż miesiąc oblicza się w stosunku miesięcznym i dolicza do wynagrodzenia z tych miesięcy zatrudnienia, za które wynagrodzenie to przysługuje. Jeżeli nie można ustalić okresu, za jaki składniki wynagrodzenia zostały wypłacone, dolicza się je do wynagrodzenia za miesiąc, w którym nastąpiła ich wypłata. Tymczasem należy zwrócić uwagę, że pracownik nabywa prawo do ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop w dacie rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy, co wynika jednoznacznie z treści art. 171 kodeksu pracy. W tym dniu roszczenie pracownika nie tylko staje się wymagalne, ale w ogóle powstaje. § 6 cytowanego rozporządzenia nie znajdzie zastosowania do ekwiwalentu za urlop, ponieważ nie jest to składnik wynagrodzenia pobierany w odstępach czasu dłuższych niż miesiąc. Ma on charakter jednorazowego świadczenia. Wprawdzie nawiązuje do urlopu niewykorzystanego za konkretny rok kalendarzowy, lecz z takim urlopem nie może być utożsamiany. Prawo do urlopu wnioskodawcy powstało w poprzednich latach, lecz prawo do ekwiwalentu jako jednorazowego świadczenia wliczanego do podstawy wymiaru składki powstało dopiero z dniem rozwiązania stosunku pracy i przedmiotowy ekwiwalent może zostać doliczony tylko do tego roku, w którym powstało do niego prawo, a nie do lat, w których powstało prawo do urlopu.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2007 r., I UZP 5/06 (OSNP 2007, nr 9-10, poz. 139) dotyczyła problemu prawnego, czy przychód z tytułu dodatkowego wynagrodzenia, będący podstawą wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, uwzględnia się w podstawie wymiaru emerytury (renty) w roku, w którym został faktycznie uzyskany, czy też w roku, za który wynagrodzenie to przysługiwało. Odnosiła się konkretnie do doliczania do podstawy wymiaru emerytury dodatkowego wynagrodzenia określonego w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej. Sąd analizował charakter tego wynagrodzenia dochodząc do wniosku, że wynagrodzenie to przysługiwało za poprzedni rok, tylko jego wypłacenie

następowało w pierwszym kwartale następnego roku, ze względu na uzyskanie dopiero wtedy wiadomości o podstawie jego obliczenia. Uchwała dotyczyła tego specyficznego wynagrodzenia. Ekwiwalent ma inny charakter i nie ma charakteru wynagrodzenia, które przysługiwało za poprzednie lata, lecz przysługuje jednorazowo w dacie rozwiązania stosunku pracy. Dodatkowe wynagrodzenie roczne jest świadczeniem pieniężnym odnoszącym się do roku, w którym jest wypracowywane. Urlop jest świadczeniem niepieniężnym, co do zasady musi zostać wykorzystany w naturze. Prawo do ekwiwalentu za taki urlop, czyli do świadczenia pieniężnego stanowiącego podstawę wymiaru składki i wliczanego do podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego lub rentowego powstaje, jak to wyżej wyjaśniono, tylko w przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy i dopiero w tym dniu. W roku, w którym powstało prawo do urlopu nie da się określić, czy powstanie w przyszłości prawo do ekwiwalentu lub kiedy powstanie, ponieważ urlop powinien zostać udzielony pracownikowi w naturze, wykorzystany przed rozwiązaniem lub wygaśnięciem stosunku pracy. Istnieje zatem zasadnicza różnica między tym świadczeniem, a dodatkowym wynagrodzeniem rocznym, którego dotyczą rozważania Sądu Najwyższego w cytowanej uchwale. Uchwała ta zajmuje się też sytuacją wypłaty świadczenia z opóźnieniem i w tym kontekście zwraca uwagę na okoliczność, że późniejsza wypłata świadczenia nie ma wpływu na konieczność zaliczenia wypłaty do podstawy wymiaru za rok, w którym świadczenie to przysługiwało. W niniejszej sprawie do takiego opóźnienia nie doszło, gdyż prawo do ekwiwalentu powstało i zostało wypłacone w tym samym roku.

Wobec powyższego na podstawie art. 385 k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku.